

Newa tanaýaňyzmy?

Çiftçioğlyny

Category: Kitapcy, Söhbetdeşlik

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Newa Çiftçioğlyny tanaýaňyzmy? NEVA ÇİGTÇİOĞLU'NU
TANIYOR'MUSUNUZ?

*Milli deęerimiz: Doç. Dr. Neva Çiftçioğlu
ve astrobiyolojiye katkıları*

Doç.Dr. Neva Çiftçioğlu, “Avrupa’nın Japonyası” sayılan Finlandiya’da doçentlik unvanını alan ilk yabancı oldu. Kireçlenmelerin müsebbibi bir mikrobu buldu: Nanobakteri!

Bu buluşu nedeniyle dünyanın her yerinden davetler, ödüller aldı. Aynı mikrobu Mars’ta keşfeden Amerikan Uzay ve Havacılık Dairesi (NASA) onu birlikte çalışmaya çağırınca 2.5 yıldır ABD’nin kalbine girmeyi başaran tek Türk kadını oldu.

Önümüzdeki yıllarda da kalp ve böbrek hastalıklarının teşhisine ilişkin, patenti yüzlerce milyon dolar değerindeki önemli bir buluşu açıklanacak. Ama Türkiye onu tanımıyor. Şu ana kadar Türk yetkililerden aldığı tek bir tebrik bile yok. Yıllar önce tezini çöpe atan Türk üniversiteleri hala birlikte çalışma teklifini kabul etmiyor.

Bilim dünyasında ona “Türklüğünden vazgeç, daha çok parla” diye akıl verenlere ise inatla “Asla” demeye devam ediyor.

– Siz neyi keşfettiniz?

– Finlandiya’ya gittiğim sıralarda söz konusu bakteri problemini bulmuşlardı ama ne olduğunu bilmiyorlardı. Ben onların bulduklarının aslında ne olduğunu bulup, onlara bunu göstermenin yolunu buldum. Meğerse bütün vücuttaki tıkanıklıklar, kireçlenmeler bir mikrop yüzünden oluyormuş; ben buna “nanobakteri” nin neden olduğunu ortaya çıkardım.

– Türk olduğunuz için hiç tepki aldınız mı?

– Türk olmam kadın olmamdan da büyük sorun oldu. Zaten benim Türk olduğum hiç anılmadı Finlandiya’da. Vatandaşlık başvurusu bile yapmamış olmama rağmen beni hep bir Finli gibi tanıttılar dünyaya. Mesela NASAya giderken Finlandiya’daki bir gazete “NASA’ya giden ilk Finli” diye başlık attı.

1996’da bütün başarılı bilim insanlarının bulunduğu bir törene çağrıldım;törende Türk bayrağının altına gittiğimde beni oradan alıp, Finlandiya bayrağının altına aldılar. Ve o kadar ağrıma gitti ki bu...

– NASA sizi nasıl keşfetti?

– Finlandiya Hükümeti, buluşumu bilim dünyasına açıklamakla görevlendirip 1996’da beni ABD’ye gönderdi. New York’taki Cold Spring Harbor Laboratories’e gittim. Burası dünyanın dört büyük laboratuvarından biridir ve böylece NASA’nın da buluşumdan haberi olmuş oldu. Meğerse onlar da o tarihlerde aynı bakteriyle Mars’ta karşılaşmışlar?

– İnsanlarda kireçlenmeye neden olan mikrobun aynısı Mars’ta da mı var yani?

– Mars’tan düşen bir taşta karşılaştıkları bakteriyle benim bulduğum bakterinin şekilleri, boyutları aynı çıktı. Bunun üzerine birlikte bir enstitü kurduk: Astrobiology Institute. Çalışmaların sonunda NASA baktı ki uzaktan doğru olmuyor, beni kendi içine çağrıldı.

– NASA’ya 11 Eylül saldırısından bir ay sonra girmişsiniz. Sizi hemen aralarına kabul ettiler mi?

– Zaten o kadar çok araştırma, hatta sizin haberiniz bile olmadan o kadar çok kişilik testi yapıyorlar ki aralarına girdiğinizde artık sizi kabul etmiş oluyorlar. Mesela nasıl bir Müslüman olduğumu tam olarak anlayamamakla birlikte son derece saygılılar. Diyelim ki bir yemeğe gittiğimizde benim önüme hiç uyarmama bile gerek kalmadan domuz eti konmamış farklı bir mönü gelir. Soran olursa da “Neva tavuk seviyor” diye geçirirler.

– Aldığınız nefesi bile izliyorlar mıdır sizce?

– Evde dahi izlendiğimi biliyorum. Hatta kimilerine göre uydu aracılığıyla şu anda nerede olduğumdan bile haberleri var. Çıktığı gün bu röportajdan da haberleri olur, konuştuklarımız incelemeye alınır.

– Türk kimliğiniz Müslüman olmanızdan daha büyük sorun galiba?..

– Bakın ben aynı zamanda bulduğum bakteriyle ilgili olarak ABD’de büyük bir firmanın da sahiplerinden biriyim. Firmanın CEO’su olan kişi bana daha iki hafta önce “Senin Türk olmandan yoruldu” dedi ve bana ABD vatandaşlığına geçmemi önerdi. Zaten bunu herkes söylüyor. Çünkü bir Türk olarak vize almanız çok zor; NASA çalışsanızbile zor.

– Vazgeçmeyi düşündünüz mü?

– Türklüğümünden mi? Asla! Ben milliyetçi olduğumu bilmezdim, ama dışarıda kalınca insan ülkesinde kızdığı şeyleri bile özler hale geliyor.

– Peki Türkiye sizi, sizin Türkiye’yi sevdiğiniz kadar seviyor mu?

– Zaten yurtdışında asıl hayret ettikleri de bu: “Sana hiç kimse sahip çıkmıyor. Sen neden Türk olmak da ısrar ediyorsun?” diye soruyorlar.

■ NASA’ya mı girdi? Aferin demek Sabancı’da başladı!

Anne ve babamın çevresi benim ne iş yaptığımı bir türlü anlayamıyor. Kalp üzerinde mi çalışıyorum, böbrek mi yoksa Mars mı? Mesela babama bir tanıdığı ne yaptığımı sorup, “NASA’da” yanıtını alınca “Ya aferin, demek Sabancı’da başladı!” demiş.

■ Pes dedirten olaylar

Doçentliğimi Ankara değil Finlandiya verdi.

Ankara Tıp Fakültesi'nde asistanım, doktoramı bitirmek üzereyim. Astım hastalığı üzerine bir tez hazırlayıp hocalarıma sundum. O zaman bölüm başkanı olan bir hocamız hastaların yanındayken tezimi aldı, yüzüme baktı ve sonra "Bu tez çöpe atılır" deyip herkesin gözü önünde kapağını bile kaldırmadığı tezimi çöpe attı. O çöpe atılan tezim birkaç yıl sonra tıp dünyasının üç büyük bilimsel dergisinden birinde yayınlandı. Ankara bana doçentliğimi vermedi. Sırf bu yüzden Finlandiya'da doçentlik unvanı alan ilk yabancı oldum.

Proje önerdim 'iş mi arıyorsun' dediler

Finlandiya'da bakteri çalışmalarını yaparken Bilkent Üniversitesi Rektörü ve Genetik Bölümü'ne başvurarak "Gelin bunu birlikte yapalım. Patenti Türkiye'ye ait olsun" dedim. Bana gelen yazılı yanıtı hala saklıyorum: "Siz galiba iş arıyorsunuz" deyip, önerimi kabul etmediler. Hacettepe Tıp'a da aynı öneride bulundum. Orası da "Bu bizi aşar" yanıtını verdi. Oysa Finlandiya'da yaptığım her şeyi Türkiye'de de yapabilirdim ama neden bilmiyorum kabul etmek istemediler.

9 ay sadece dışkı tahlili yaptırdılar

Vatan hasreti artık dayanılmaz boyutlara ulaştığı için bir dönem Türkiye'ye dönüp Başkent Üniversitesi'nde çalışmaya başladım. Ancak Finlandiya'daki bütün çalışmalarımı bırakıp benden mikrobiyoloji liniğinde dışkı tahlili yapmamı istediler. Bu işi 9 ay boyunca yaptım. Sonunda Finlandiya'daki profesörüm "Orada ziyan oluyorsun" diye isyan etti ve Türkiye'ye beni almaya geldi. Başkent Üniversitesi'ne bu gelişimde 3. kez aynı teklifi götürdüm. Prof. Dr. Mehmet Haberal'a sunduğum teklif şöyle: "Şirkete ortak olun, size burada bir enstitü kurayım. ABD'deki teknolojiyi Türkiye'ye aktaralım. Şu anda prostat kanserlerinin teşhisinde kullanılan bir sistem var. Bu sistem size ABD'de birlikte çalıştığım şirketten geliyor. Yaratan benim Hocam... ABD'den gelmesin bize,

bizden ABD'ye gitsin bu sistem. Gelin bunun patentini bir Türk üniversitesi alsın. 5 sene sonra bütün dünyaya gelecek bu sistem için Türkiye milyonlarca dolar ödeyecek; onlar bize ödesin." Ama Haberal üçüncü kez "Biz ortak olmayız, kendimiz yaparız" diyerek önerimi kabul etmedi.

Hiçbir Türk yetkiliden tebrik almadım

Bana yurtdışında "Everest'in tepesine bayrak diken kadın" gözüyle bakıyorlar ama bugüne kadar yaptığım hiçbir buluş, hiçbir çalışma için hiçbir Türk yetkilisinden tebrik almadım; hiçbir Türk yetkilisi tarafından aranmadım. Sadece bir kişi: Nasıl duydu bilmiyorum İskandinav Tıp Ödülü'nü kazandığım zaman Ziraat Bankası'nın eski Genel Müdürü bir tebrik kartı gönderdi; hâlâ saklarım. Elimde sadece o kart var o kadar.

yenidenergenekon.com

<http://anasayfa.astrobiyoloji.com/> Söhbetteşlik